

Využití nástrojů pro jevy na hranici tvarosloví a slovo tvorby

PLIN033_4

Variantní tvary l-ových a n/t-ových příčestí a odpovídajících adjektiv

- Deriv
- Morfio

tištěný/tisknutý

- Slovesa na *-nout* mohou mít dvojí realizaci tvaru pasivního příčestí a tvarů od tohoto tvaru odvozených
 - *-0-[eě]n × -nu-t*
 - *-0-[eě]ní × -nu-tí*
 - *-0-[eě]ný × -nu-tý*

Deriv

nout\$/k5.*mF>en\$/k5eA.*mNgMnS

1: značka RE

2: značka RE odvodit od 1. slova: nahrazované nahrazující

dvojice

19	<input type="checkbox"/>	<u>nahryznout, nahryzen</u>
20	<input type="checkbox"/>	<u>nakopnout, nakopen</u>
21	<input type="checkbox"/>	<u>naleznout, nalezen</u>
22	<input type="checkbox"/>	<u>naloupnout, naloupen</u>
23	<input type="checkbox"/>	<u>namrznout, namrzen</u>
24	<input type="checkbox"/>	<u>napadnout, napaden</u>
25	<input type="checkbox"/>	<u>naříznout, nařízen</u>
26	<input type="checkbox"/>	<u>nastoupnout, nastoupen</u>
27	<input type="checkbox"/>	<u>oblbnout, oblben</u>
28	<input type="checkbox"/>	<u>obstoupnout, obstoupen</u>
29	<input type="checkbox"/>	<u>obživnout, obživen</u>

Proč není *Deriv* vhodný nástroj? oblben

Analyzovaný tvar: oblben			
Základní tvar	Segmentace	Číslo vzoru	Kategorie
oblbit (*)	=oblb=en==	378-dobavit	k5eAaPmNgInS
			k5eAaPmNgMnS

Odvozené tvary ke slovu "oblbn

Negace:Afirmace
Způsob:Příčestí činné (minulé)
oblblo
Způsob:Příčestí trpné
oblbnut
Způsob:Příčestí činné (minulé)
oblbnula, oblbla
Způsob:Přechodník minulý
oblbnuv
Způsob:Příčestí činné (minulé)
oblbnul, oblbnulo, oblbl
Způsob:Příčestí trpné
oblbnuta
Způsob:Přechodník minulý
oblbnuvši, oblbnuv
Způsob:Příčestí trpné
oblbnuto
Způsob:Příčestí činné (minulé)
oblbnul
Způsob:Přechodník minulý
oblbnuvši
Způsob:Příčestí činné (minulé)
oblbl

přegenerování

- Infinitiv není na *-nout*
- Existuje infinitiv na *-it/-et* a od něho derivované tvary na *-en*
- Slovesa na *-nout* a *-it/-et* jsou příbuzná (většinou je rozdíl ve způsobu slovesného děje)

Morfio

<+ společný odlišný +> Morf. specifikace:

vzor 1:

vzor 2:

Další vzor

Korpus: Frekvence vyšší než: Hledají se: Vyhodnocují se:

Velikost písmen: ignorovat

Alternace

vokalické kvantitativní: všechny žádné

<input type="checkbox"/> a - á	<input type="checkbox"/> e - é	<input type="checkbox"/> i - í	<input type="checkbox"/> u - ú	<input type="checkbox"/> u - ú
<input type="checkbox"/> y - ý				

vokalické kvalitativní: všechny žádné

<input type="checkbox"/> a - ě	<input checked="" type="checkbox"/> e - ě	<input type="checkbox"/> e - o	<input type="checkbox"/> ou - u	<input type="checkbox"/> á - í
<input type="checkbox"/> á - o	<input type="checkbox"/> é - í	<input type="checkbox"/> é - o	<input type="checkbox"/> i - e	<input type="checkbox"/> í - ě
<input type="checkbox"/> í - e	<input type="checkbox"/> ů - o	<input type="checkbox"/> e - 0	<input type="checkbox"/> o - 0	

konsonantické jednoduché: všechny žádné

<input type="checkbox"/> c - č	<input type="checkbox"/> d - ě	<input type="checkbox"/> d - z	<input type="checkbox"/> d - ž	<input type="checkbox"/> g - z
<input type="checkbox"/> g - ž	<input type="checkbox"/> h - c	<input type="checkbox"/> h - z	<input checked="" type="checkbox"/> h - ž	<input checked="" type="checkbox"/> ch - š
<input type="checkbox"/> k - c	<input checked="" type="checkbox"/> k - č	<input type="checkbox"/> n - ň	<input type="checkbox"/> r - ř	<input type="checkbox"/> s - š
<input type="checkbox"/> t - c	<input type="checkbox"/> t - s	<input type="checkbox"/> t - ř	<input type="checkbox"/> z - ž	

konsonantické skupinové: všechny žádné

<input type="checkbox"/> ck - čt	<input type="checkbox"/> sk - sc	<input checked="" type="checkbox"/> sk - št	<input type="checkbox"/> sl - šl	<input type="checkbox"/> st - šť
----------------------------------	----------------------------------	---	----------------------------------	----------------------------------

Hledat zachovat záznam procesu

Odkaz na toto zadání: <http://morfio.korpus.cz/ExMOTzW8>

dvojice

	vzor 1 ▲▼ (fq ▲▼)	vzor 2 ▲▼ (fq ▲▼)
1	dotknout (1199)	dotčen (123)
2	navrhnout (953)	navržen (336)
3	napadnout (911)	napaden (189)
4	dopadnout (902)	dopaden (193)
5	stihnout (688)	stižen (38)
6	strhnout (615)	stržen (75)
7	odtrhnout (551)	odtržen (36)
8	postihnout (542)	postižen (165)
9	vrhnout (497)	vržen (74)
10	zatknout (397)	zatčen (849)
11	vytrhnout (315)	vytržen (55)
12	vytknout (310)	vytčen (1)
13	vystihnout (259)	vystižen (7)
14	spolknout (248)	spolčen (7)
15	vydechnout (215)	vyděšen (48)
16	vykřiknout (210)	vykřičen (1)
17	zamknout (207)	zamčen (14)
18	zastihnout (207)	zastižen (17)
19	utrhnout (176)	utržen (7)
20	svrhnout (173)	svržen (53)
21	přetrhnout (160)	přetržen (4)
22	dostihnout (159)	dostižen (12)
23	vyzdvihnout (159)	vyzdvižen (25)
24	nadchnout (157)	nadšen (363)
25	hubnout (147)	huben (2)
26	přepadnout (136)	přepaden (62)
27	seříznout (129)	seřížen (7)
28	odemknout (109)	odemčen (1)
29	ztuhnout (108)	ztužen (1)
30	přistihnout (104)	přistižen (166)
31	zdvihnout (94)	zdvižen (6)
32	zavrhnout (90)	zavržen (24)
33	předstihnout (89)	předstižen (10)
34	roztrhnout (88)	roztržen (6)
35	zdrhnout (87)	zdržen (4)
36	podtrhnout (85)	podtržen (19)
37	odstihnout (68)	odstižen (3)
38	drhnout (63)	držen (106)

adjektiva

<+ ✖ společný ✖ odlišný +> Morf. specifikace:

vzor 1: .+ nutý přídavná jména A.*

vzor 2: .+ [eě]ný přídavná jména A.*

Další vzor

Korpus: SYN2010 Frekvence vyšší než: 0 Hledají se: lemmata Vyhodnocují se: lemmata

Velikost písmen: ignorovat ▶ Alternace

Hledat **Nové zadání** zachovat záznam procesu Nápověda

Odkaz na toto zadání: <http://morfio.korpus.cz/7PVQZ4Yw>

-nutý/-[eě]ný

vzor 1 ▲▼ (fq ▲▼)	vzor 2 ▲▼ (fq ▲▼)
1 zvednutý (434)	zvedený (44)
2 vypnutý (372)	vypěný (1)
3 přitisknutý (369)	přitištěný (26)
4 odříznutý (175)	odřízený (3)
5 zakříknutý (108)	zakříčený (1)
6 seříznutý (63)	seřízený (62)
7 vyříznutý (61)	vyřízený (481)
8 zaříznutý (57)	zařízený (804)
9 vydrhnutý (51)	vydržený (4)
10 zamknutý (45)	zamčený (995)
11 probodnutý (39)	proboděný (35)
12 podříznutý (35)	podřízený (1733)
13 říznutý (32)	řízený (2121)
14 naříznutý (26)	nařízený (379)
15 osmahnutý (22)	osmažený (119)
16 vtisknutý (21)	vtištěný (8)
17 nakrknutý (17)	nakrčený (23)
18 napadnutý (17)	napadený (793)
19 vytisknutý (17)	vytištěný (304)
20 vyloupnutý (16)	vyloupený (61)
21 zadržnutý (15)	zadržěný (575)
22 otisknutý (14)	otištěný (235)
23 vydechnutý (14)	vyděšený (1647)
24 zmáknutý (12)	zmáčený (134)
25 odchlípnutý (10)	odchlípený (6)
26 spolknutý (10)	spolčený (26)
27 vyseknutý (10)	vysečený (5)
28 navrhnutý (8)	navržěný (1351)
29 tisknutý (8)	tištěný (819)
30 uzamknutý (8)	uzamčený (204)
31 vyvrhnutý (8)	vyvržený (85)
32 převrhnutý (7)	převržený (51)
33 naseknutý (6)	nasečený (1)
34 obtisknutý (6)	obtištěný (4)
35 pnutý (6)	pěný (2)
36 zdvihnutý (6)	zdvížený (517)
37 odemknutý (5)	odemčený (87)
38 vyřknutý (5)	vyřčený (284)
39 splácnutý (4)	spláčený (60)

Dluž a splácej !

- splácej/splácet
- splácej/splácát
- dluž/dlužit
- dluž/dloužit
- splacen/splatit
- splácnut/splácnout

splacen

Analyzovaný tvar: splacen

Základní tvar	Segmentace	Číslo vzoru	Kategorie
splatit (*)	=spla=cen==	913-nabalamutit	k5eAaPmNgInS
			k5eAaPmNgMnS
splacen (*)	=splacen===	1007-nesen	k2eAgMnSc1d1
			k2eAgInSc1d1
			k2eAgInSc4d1

-nulý/-lý

<+ ✖ společný ✖ odlišný +> Morf. specifikace:

vzor 1: .+ nulý přídavná jména A.*

vzor 2: .+ lý přídavná jména A.*

Další vzor

Korpus: SYN2010 Frekvence vyšší než: 0 Hledají se: lemmata Vyhodnocují se: lemmata

Velikost písmen: ignorovat ▶ Alternace

Hledat Nové zadání zachovat záznam procesu Nápověda

Odkaz na toto zadání: <http://morfo.korpus.cz/TLxJufF>

vzor 1	(fq)	vzor 2	(fq)
1 minulý	(21636)	milý	(7116)

disjunktní

skupiny +/-	
abc/cba ▲▼	fq ▲▼
minulý	21636
nakynulý	2
navinulý	20
ochmulý	3
plynulý	825
předminulý	414
souminulý	1
splynulý	5
strnulý	647
uhynulý	241
uplynulý	3899
ustrnulý	66
utonulý	127
vyhynulý	241
vyplynulý	2
vyřinulý	1
vyvanulý	3
vzplanulý	1
zahynulý	33
zesnulý	1344
zhynulý	4

skupiny +/-	
abc/cba ▲▼	fq ▲▼
bdělý	540
bejvalý	63
běločelý	10
bělohrdlý	1
bělokřídlý	4
bezkrídlý	27
bezobratlý	259
bílý	29744
blanokřídlý	36
bleskurychlý	74
bohumilý	26
bývalý	22441
cáklý	23
celý	133361
černobilý	1313
černo-bílý	30
černokřídlý	2
červenobilý	339
červeno-bílý	21
červenohrdlý	1
červenokřídlý	2
červenomodrobílý	19
červeno-modrobílý	2
čilý	762
čtyřkolý	4
čtyřkřídlý	14
čtyřúhlý	1
dalekosáhlý	348
dbalý	102
dlohokřídlý	7

sedění/sezení

or 1:

or 2:

líší vzor

pus: Frekvence vyšší než: Hledají se: Vyhodnocují se:

íkost písmen: ignorovat

Alternace

vokalické kvantitativní: všechny žádné

a - á e - é i - í u - ú u - ú
 y - ý

vokalické kvalitativní: všechny žádné

a - ě e - ě e - o ou - u á - í
 á - o é - í é - o i - e í - ě
 í - e ů - o e - 0 o - 0

konzonantické jednoduché: všechny žádné

c - č d - ď d - z d - ž g - z
 g - ž h - c h - z h - ž ch - š
 k - c k - č n - ň r - ř s - š
 t - c t - s t - t' z - ž

konzonantické skupinové: všechny žádné

ck - čt sk - sc sk - št sl - šl st - št'

přegenerování

vzor 1 ▲▼ (fq ▲▼)	vzor 2 ▲▼ (fq ▲▼)
1 věžení vězení (8069)	vědění (1295)
2 utrpení (2681)	utrpění (7)
3 zastavení (1556)	zastavění (64)
4 sezení (1346)	sedění (32)
5 stavení (1100)	stavění (299)
6 posezení (725)	posedění (1)
7 řazení (382)	řadění (1)
8 vystavení (348)	vystavění (26)
9 uvážení (317)	uvádění (282)
10 ražení (249)	radění (2)
11 vyvážení (168)	vyvádění (23)
12 vypovězení (129)	vypovědění (1)
13 završení (128)	zavrtění (24)
14 zodpovězení (98)	zodpovědění (2)
15 rozestavení (93)	rozestavění (19)
16 naložení (79)	nalodění (27)
17 strpení (76)	strpění (6)
18 ozdravení (69)	ozdravění (64)
19 převážení (69)	převádění (88)
20 střežení (68)	středění (1)
21 vyložení (68)	vylodění (150)
22 nezastavení (54)	nezastavění (1)
23 přestavení (36)	přestavění (14)
24 odvážení (24)	odvádění (121)
25 rozvážení (22)	rozvádění (18)
26 svážení (22)	svádění (146)
27 otupení (21)	otupění (21)

přegenerování

- Křížení alternací (d-z/z-ž)
- zadání ení/ění
- Existuje pravidlo distribuce alternace labiál u slovesných tvarů?

Pozn.: Příčinou tohoto střídání je někdejší palatalizace; původní infinitivní kmenotvorná přípona *-i-* se před *-e-* participiálního sufixu změnila v *ĭ* a to pak měkčilo pretematickou souhlásku (*pros-ĭ-en* > *prošen*). Ve staré době byl tento typ změn téměř pravidelný, vývojem však docházelo k částečnému analogickému vyrovnávání tvarů. Většina starých sloves si souhlásku vzniklou palatalizací uchovala. U sloves nověji vzniklých již měkčení nenastávalo.

K alternaci souhlásek v přičestí trpném (a vždy shodně i v substantivu verbálním) dochází dnes pouze u 8,1 % prostých základových sloves typu „prosit“. Přitom z případů, kdy je finála základu schopna změny, má toto střídání zhruba polovina prostých sloves; jsou to však převážně slovesa frekventovaná a mají v průměru vysoký počet předponových odvozenin, většinou běžné užívá-

ných (průměr je vyšší než 10; tím vzrůstá výše uvedené procento na téměř 16 % lexikálních jednotek z celkového počtu zhruba 9 000 sloves náležejících k typu „prosit“).

Pretematická souhláska má někdy hláskové okolí, které alternaci znesnadňuje (např. slovesa *cítit*, *šlechtit*, *pachtit* v měkčení kolísala i v době, kdy bylo pravidlem), jindy je střídání potlačeno s ohledem na zachování neměnného základu slova (zejména u denominativ, zvláště u desubstantiv, např. u *pečetít*, *zobrazít* k *pečeť*, *obraz*, pod. u *zaštitít*, [†]*zplnoletít*; *brodit*, *dědit*, *nalodit*, *nahromadit*, *soustředit*; *kosit*, *rosit*, *souhlasit*, *zápasit*; *zcizit*, *zmrazit*, *vymezit*, *zvítězit*; *bruslit*, *kreslit*, *vyčíslit*; *ukořistit*, *vykostit*, *přemístít*, *zplstít*; *brázdít*, *hnízdít*, [†]*uzdit* aj.). Z týchž důvodů dnes zachovávají základ nezměněn také jednoslabičná slovesa a jejich deriváty (*upletít*, *upletěť*, pod. *těš* *hřtít*, *letít*, *restít*).

Úkol na příště

- Vyzkoušejte jak funguje morfo při rozšíření alternací (s-š, st-šť, zd'-žd' – pozor, je třeba zadat grafické alternace, tedy st-šť, ... ?
- Jaké další alternace se mohou objevit ?